

TOPLUM, SINIF VE ÜRETİM TARZI ÜZERİNE BİR DENEME

Sınıf, sosyolojinin farklı yaklaşımlarına ve bu yaklaşımlar içinde geliştirilen çeşitli teorilere göre farklı tarzlarda tanımlanan, bu yüzden yoğun tartışmalara yol açan bir kavramın adıdır. Özellikle Marksist yaklaşım ile Marksist olmayan yaklaşımlar sınıf konusunda o kadar farklı tanımlamalar getirmektedir ki, konuya dışarıdan bakan bir gözlemci kolaylıkla bu iki yaklaşım taraftarlarının ayrı dünyalarda yaşadıkları ve bu ayrı dünyaların "dünya" olmanın dışında hiçbir ortak paydalarının olmadığı kanısına varabilir. Aslında bu kanının uyarılması Marksist yaklaşım mensupları için beklenen bir durumdur. Zira onlar insanların yanlış bilinç (false consciousness) içinde bulduklarını, dünyayı sadece görüngüler düzleminde algıladıklarını, oysa realitenin kendilerinin iddia ettiği gibi işlediğini belirtmektedirler. Marksist olmayanların sınıf karşısındaki tavrı ise üç ayrı tarzda belirtilmektedir. Bu yollardan biri, ki diğerine göre daha sık kullanılmıştır. Marksist yaklaşımın sınıf teorisinden tümüyle habersiz görünüp ayrı bir sınıf tanımı getirmek ve sosyal/tarihsel gerçekliği bu tanım içinde betimleyip açıklamaktır. Fonksiyonalist yaklaşıma bağlı sosyologlar bu yolun izleyicileri olarak görülebilir. Bu yolun izleyicileri Marksist sınıf teorisini yıkmaksızın, böyle bir çabaya dahi girmeksizin, kendi sınıf teorilerini geliştirmişlerdir. Böylece iki ayrı paradigmaya bağlı iki ayrı teori birbirine dokunmaksızın yanyana varoluşlarını sürdürmüş olmaktadır. İkinci yolun izleyicileri ise sosyal/tarihsel gerçekliğin tek bir paradigma içinde açıklanabilmesini mümkün kılabilmek için, en azından Marks'ın kadar kapsamlı bir teori geliştirmek istemişler fakat teorilerini Marksistlerin soyutlama düzleminin dışına başka bir düzlemde inşa etmişlerdir. Bu tarz çalışanların en iyi örneği Max Weber'dir. M. Weber sınıf teorisini "action" yaklaşımı içinde geliştirmekle, "holistic" bir yaklaşım içinde geliştirilmiş olan Marksist sınıf teorisine göre farklı bir düzlemde sınıf olgusunu kavramsallaştırmış olur. Dolayısıyla Marksist sınıf teorisi, kendi geliştirildiği düzlemde, herhangi bir yara almaksızın varlığını sürdürmeye devam eder. Marksist sınıf teorisini eleştirmede izlenebilecek üçüncü yol ise bu teorinin kendi sınırları içinde kalınarak, kendi kavramlarını kü-